

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002718

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-06-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від 13.07.2026 № 243

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дергачов Артем Костянтинович

2. Artem K. Derhachov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0007-0177-1869

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: право

Дата захисту: 26-06-2026

Спеціальність за освітою: право

Місце роботи здобувача: Головне юридичне управління Харківської обласної державної адміністрації

Код за ЄДРПОУ: 37093483

Місцезнаходження: Харків, Харківський р-н., , Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство юстиції України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13831

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.79.01

Тема дисертації:

1. Дія кримінальних процесуальних норм в часі, просторі та за колом осіб.
2. The effect of criminal procedural norms in time, space and over a range of persons.

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота є комплексним науковим дослідженням теоретичних і прикладних проблем поширення дії кримінальних процесуальних норм в часі, просторі та за колом осіб, а також механізмів їх реалізації в умовах трансформації кримінального процесуального законодавства України з урахуванням міжнародно-правового аспекту. У роботі обґрунтовано, що за своєю правовою природою кримінальна процесуальна норма є первинним системоутворюючим елементом кримінальних процесуальних правовідносин. Вона виконує регулятивну, охоронну та гарантійну функції, забезпечує упорядкування кримінальної процесуальної діяльності, формування належного рівня правової культури та реальне гарантування прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина. Запропоновано авторське визначення кримінальної процесуальної норми: це встановлене або визнане державою загальнообов'язкове правило, що закріплюється у джерелах кримінального процесуального права та спрямоване на регулювання

кримінальних процесуальних правовідносин і визначення порядку здійснення кримінального провадження. Встановлено, що кримінальні процесуальні норми, поряд із загальними ознаками, притаманними всім нормам права, мають специфічні характеристики, зумовлені предметом і методом кримінального процесуального права. До таких особливостей віднесено їх вторинний характер щодо норм кримінального матеріального права, спрямованість на регулювання динамічної, поетапної кримінальної процесуальної діяльності, спеціальний суб'єктний склад, наявність технічно-процесуального змісту та особливу структурну побудову. Доведено, що структура кримінальних процесуальних норм охоплює гіпотезу, диспозицію та санкцію, які не завжди формалізовані в межах однієї статті кримінального процесуального закону. Розкрито значення гіпотези як елемента, що визначає умови, межі та підстави застосування кримінальної процесуальної норми; диспозиції – як закріплення дозволеної, обов'язкової або забороненої поведінки учасників кримінального провадження; санкції – як гарантії виконання приписів кримінальної процесуальної норми та засобу забезпечення її імперативності. Наголошено, що санкції кримінальних процесуальних норм часто містяться у нормах інших галузей права та виконують комплексну охоронну функцію. Обґрунтовано, що темпоральні характеристики дії кримінальних процесуальних норм мають визначальний вплив на порядок здійснення кримінального провадження – від досудового розслідування до перегляду судових рішень. Визначено способи дії кримінальних процесуальних норм в часі: пряму (негайну), ультраактивну (переживаючу) та зворотну (ретроактивну). Запропоновано авторське тлумачення зворотної дії кримінальних процесуальних норм як поширення нової кримінальної процесуальної норми на кримінальні процесуальні правовідносини, що виникли до набрання нею чинності, у випадках, передбачених законом або зумовлених змістом відповідних норм, зокрема у межах вже існуючих кримінальних процесуальних правовідносин. При формулюванні цієї дефініції враховано практику Конституційного Суду України. Підкреслено, що заборона зворотної дії норм, які погіршують правове становище учасника кримінального провадження, є проявом принципу верховенства права. Висвітлено, що територіальна дія кримінальних процесуальних норм ґрунтується на загальному принципі поширення кримінального процесуального законодавства України на всю її територію незалежно від місця вчинення кримінального правопорушення. Обґрунтовано доцільність розмежування реальної (фактичної) та функціональної (юрисдикційної) території держави, а також визначено особливості застосування кримінальних процесуальних норм у морському, повітряному та космічному просторі. Акцентовано увагу на проблематиці реалізації кримінального процесуального законодавства на тимчасово окупованих територіях України. Розкрито правову природу екстериторіальної дії кримінальних процесуальних норм як юридичної фікції, що забезпечує поширення юрисдикції України на визначені об'єкти та осіб за межами її державної території відповідно до норм міжнародного права. Висвітлено умови застосування кримінальних процесуальних норм щодо дипломатичних і консульських установ, морських, повітряних та річкових суден під прапором України, а також особового складу Збройних Сил України, який перебуває за кордоном, з урахуванням положень міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Доведено, що дія кримінальних процесуальних норм за колом осіб поділяється на загальну, особливу та виняткову форми залежно від правового статусу відповідних суб'єктів. Розкрито зміст дипломатичного та консульського імунітету як правових інструментів, спрямованих на забезпечення належного виконання службових і представницьких функцій, а не на уникнення кримінальної відповідальності. Визначено ключові відмінності між консульським і дипломатичним імунітетами в контексті поширення дії національних кримінальних процесуальних норм.

2. The dissertation is a comprehensive scientific study of the theoretical and applied problems of the operation of criminal procedural norms in time, space, and with respect to the circle of persons, as well as the mechanisms of their implementation under the conditions of transformation of the criminal procedural legislation of Ukraine with due regard to the international legal aspect. The research substantiates that a criminal procedural norm is a primary system-forming element of criminal procedural legal relations and a type of general legal norm by its legal nature. It performs regulatory, protective, and guarantee functions, ensures the ordering of criminal procedural activity, contributes to the formation of an appropriate level of legal culture, and guarantees the effective protection of the rights, freedoms, and legitimate interests of individuals and citizens. The author proposes a

definition of a criminal procedural norm as a generally binding rule of conduct for participants in criminal proceedings established by the state, the implementation of which is ensured by the possibility of applying measures of state legal coercion. It has been established that criminal procedural norms, along with the general features inherent in all legal norms, possess specific characteristics determined by the subject matter and method of criminal procedural regulation. Such features include their derivative nature from the norms of substantive criminal law, their focus on regulating dynamic and stage-by-stage criminal procedural activity, a special subject composition, the presence of a technical procedural content, and a complex structural construction. It is proved that the structure of criminal procedural norms includes a hypothesis, disposition, and sanction, which are not always formalized within a single article of the criminal procedural law and may be dispersed in various normative provisions. The significance of the hypothesis as an element determining the conditions, limits, and grounds for the application of a criminal procedural norm is revealed; the disposition as the establishment of permitted, obligatory, or prohibited behavior of participants in criminal proceedings; and the sanction as a guarantee of the execution of the prescriptions of the criminal procedural norm and a means of ensuring its imperative nature. It is emphasized that sanctions of criminal procedural norms are often contained in the norms of other branches of law and perform a complex protective function. The study substantiates that the temporal characteristics of the operation of criminal procedural norms have a decisive influence on the procedure of criminal proceedings – from pre-trial investigation to the review of court decisions. The ways of operation of criminal procedural norms in time are determined as direct, ultra-active (surviving), and retroactive. The author proposes an interpretation of the retroactive effect of criminal procedural norms as the extension of new procedural provisions to legal relations that arose before their entry into force, provided that they improve the procedural position of a person. In defining this concept, the decisions of the Constitutional Court of Ukraine were taken into account. It is emphasized that the prohibition of retroactive application of norms that worsen the legal position of a participant in criminal proceedings is a manifestation of the principle of the rule of law. It is highlighted that the territorial operation of criminal procedural norms is based on the general principle of extending the criminal procedural legislation of Ukraine to its entire territory regardless of the place where the criminal offense was committed. The expediency of distinguishing between the real (actual) and functional (jurisdictional) territory of the state is substantiated, and the peculiarities of applying criminal procedural norms in maritime, air, and outer space are determined. Particular attention is paid to the problems of implementing criminal procedural legislation in the temporarily occupied territories of Ukraine. The legal nature of the extraterritorial operation of criminal procedural norms is revealed as a legal fiction ensuring the extension of the jurisdiction of Ukraine to certain objects and persons outside its state territory in accordance with the norms of international law. The conditions for the application of criminal procedural norms to diplomatic and consular missions, sea, air, and river vessels flying the flag of Ukraine, as well as to members of the Armed Forces of Ukraine staying abroad, are analyzed with due regard to the provisions of international treaties approved by the Verkhovna Rada of Ukraine. It is proved that the operation of criminal procedural norms with respect to the circle of persons is divided into general, special, and exceptional forms depending on the legal status of the relevant subjects.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Дергачов А. К. Темпоральна дія кримінальних процесуальних норм. Право та державне управління//Б. 2024. № 1. С. 112–118.
- 2. Дергачов А. К. Дія кримінальних процесуальних норм щодо окремої категорії громадян України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право//Б. 2025. Вип. 91: ч. 4. С. 273–278.
- 3. Дергачов А. К. Дія кримінальних процесуальних норм у просторі під час проведення військової операції Збройних Сил України на території Курської області РФ. Юридичний вісник//Б. 2025. № 1. С. 44–51.
- 4. Дергачов А. К. Територіальна дія кримінальних процесуальних норм: національно-правовий аспект. Національні інтереси України//Б. 2026. № 2 (19). С. 752–761.
- 5. Дергачов А. К. Чинність кримінальних процесуальних норм в умовах воєнного стану. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : V Харківський кримінальний процесуальний полілог, присвячений пам'яті О. Г. Шило (м. Харків, 15 листоп. 2023 р.). Харків : Право, 2024. С. 160–163.
- 6. Дергачов А. К. Принцип темпоральної дії кримінальних процесуальних норм. Актуальні шляхи вдосконалення українського законодавства : зб. тез наук. доп. і повідомл. XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. вчених, практикуючих юристів, аспірантів та студентів (м. Харків, 18 листоп. 2023 р.). Харків : Право, 2023. С. 341–344.
- 7. Дергачов А. К. До питання проблематики доказування кримінальних правопорушень про колабораційну діяльність. Юридична осінь 2023 : зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (м. Харків, 17 листоп. 2023 р.). Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 252–255.
- 8. Дергачов А. К. Проблеми розвитку кримінального процесуального законодавства. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : IV Харків. кримінал. процесуал. полілог, присвяч. 100-річчю від дня народж. канд. юрид. наук, проф. С. А. Альперта (м. Харків, 24 берез. 2023 р.). Харків : Право, 2023. С. 49–51.
- 9. Дергачов А. К. Судовий контроль у кримінальному процесі в умовах воєнного стану. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : VI Харків. кримінал. процесуал. полілог (м. Харків, 17 квіт. 2024 р.). Харків : Право, 2024. С. 119–122.
- 10. Дергачов А. К. Незворотність кримінальної процесуальної норми в часі у разі ухвалення остаточного рішення по справі. Юридична осінь 2024 року: зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (м. Харків, 19 листоп. 2024 р.). Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2024. С. 429–432.
- 11. Дергачов А. К. Особливості дії норм кримінального процесуального права у просторі в умовах проведення військової операції Збройних Сил України на території РФ. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : VII Харків. кримінал. процесуал. полілог для аспірантів. Харків. 2025.
- 12. Дергачов А. К. Темпоральна дія кримінального процесуального закону як фактор формування концепції допустимості доказів. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.) : зб. ст. / редкол. : О. В. Капліна, В. В. Вапнярчук, М. А. Погорецький, А. Р. Туманянц, М. Є. Шумило. Харків : Право, 2026. С. 199–202.
- 13. Дергачов А. К. Особливості дії кримінальних процесуальних норм відносно окремих категорій громадян України. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : IX. кримінал. процесуал. полілог (м. Харків, 23 берез. 2026 р.). Харків : Право, 2026. С. 12–14.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0111U000957

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дроздов Олександр Михайлович

2. Oleksandr M. Drozdov

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1364-1272

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57234121500; Web of Science Researcher ID: ABG-2153-2020;
<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=2o7iYNEAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Калужна Оксана Михайлівна

2. Oksana M. Kaluzhna

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5995-1383

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57863560900; Web of Science Researcher ID: CYS-3071-2022;
<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=o7H6zr8AAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Циганюк Юлія Володимирівна
2. Yuliya V. Tsyganiuk

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8495-3583

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Код за ЄДРПОУ: 14163438

Місцезнаходження: вул. Героїв Майдану, Хмельницький, Хмельницький р-н., 29000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Обласна рада

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Туманянц Ануш Робертівна
2. Anush R. Tumaniants

Кваліфікація: к. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6403-8436

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57218315231; Web of Science Researcher ID: AAO-1646-2021;
<https://scholar.google.com/citations?user=5yFm9WsAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Марочкін Олексій Іванович
2. Oleksii I. Marochkin

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0397-5036

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Дашковська Олена Ростиславівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Дашковська Олена Ростиславівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лейба Людмила Василівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна